

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De vele gezichten van veldwerk

Repliek bespreking *Het hart van de wetenschap*

Henk Driessen*

Als kwalitatieve onderzoeksstrategie kent veldwerk vele variaties in verschillende wetenschappelijke disciplines zoals geologie, archeologie, klimatologie, ethologie, taalkunde of volkskunde. Wat die vele gezichten met elkaar als familiegelekenis delen, is het persoonlijk verzamelen van gegevens in een ‘natuurlijke’ omgeving, veelal gedurende meerdere maanden en zelfs jaren, en deze data verwerken en analyseren. Veldwerk is bij voorkeur *slow science* en biedt een tegengif voor een eenzijdige statistische benadering van de werkelijkheid. Zoals bij alle onderzoeksmethoden en technieken wordt het begrip veldwerk te pas en onpas gebruikt en geclaimd. Zo is een excursie van studenten van Inholland naar Marokko en een bezoek aan het Nederlands Instituut Marokko géén veldwerk en evenmin het afnemen van enkele interviews in Saoedi-Arabië. Reizen voor onderzoek en veldwerk zijn zeker geen synoniem.

Zeker wel heeft de culturele en sociale antropologie nog steeds het patent op etnografisch onderzoek. Mevrouw Beckmann zou gelijk hebben gekregen indien zij had beweerd dat culturele antropologie geen patent heeft op veldwerk, dat overigens van oudsher wel de kern en het paspoort vormt van de culturele antropologie (in voorwoord en inleiding van de bundel wijzen we nadrukkelijk op veldwerktradities in andere wetenschappen en bovendien leveren een linguïst, ontwikkelingseconoom en een politicoloog een bijdrage aan de bundel; een archeoloog en bioloog haakten af).

Laten we eerst kort aangeven waaruit etnografisch onderzoek bestaat: lange termijn veldwerk, gebaseerd op participerende waarneming, gevalstudie en contextuele benadering, vergelijkend perspectief, het gebruik van een cultuurbegrip en een interpretatieve beschrijving van gegevens (zie Robben & Sluka, 2012). Dat deze elementen in allerlei onderzoekssettings door beoefenaren van verschillende wetenschappelijke achtergronden worden toegepast, staat buiten kijf en betwisten we nergens in *Het hart van de wetenschap*. Dit laat onverlet dat etnografisch onderzoek zijn oorsprong heeft in de culturele en sociale antropologie van het laatste kwart van de negentiende eeuw (in feite mede is gevoed is vanuit het missie- en reisverslag), maar door de tijd heen ook zijn meest duurzame en veelzijdige uitwerking kreeg in deze discipline.

Verder enkele correcties in de bespreking. Mevrouw Beckmann meent ten onrechte dat er een ‘dubbele agenda’ ten grondslag ligt aan de bundel. De enige directe aanleiding is de 65ste verjaardag van de afdeling culturele antropologie in Nijmegen die

* Prof. dr. Henk Driessen is cultureel antropoloog en emeritus hoogleraar.

samen met ontwikkelingsstudies onderdeel is van de faculteit der sociale wetenschappen en natuurlijk niet zelf een faculteit vormt. In het nawoord wijs ik kort op twee recente boeken die beide verzuimen in te gaan op de invloed van veldwerk en het antropologisch cultuurbegrip in de humaniora en sociale wetenschappen. Maar dit is geen (verborgen) agenda van de bundel. Merkwaardig is de kritiek op enkele bijdragen waarvan met de woorden van mevrouw Beckmann de 'auteurs zo lijken op te gaan in hun eigen onderzoek dat inhoud primeert op de illustratieve functie ervan'. Afgezien van de moeizame formulering, slaat de recensent hiermee helaas de plank mis. De kracht van etnografisch veldwerk is immers oog voor sprekende details en de contextuele beschrijving ervan. Veel publicaties in nieuwe kundes als culturele studies lijden aan dunne en povere beschrijving.

Verder valt er niets aan te merken op de bespreking. Dank voor de lof. Ik deel de suggestie 'voor een vervolgbundel waarin het ambt van het veldwerk vanuit een multidisciplinair gezichtspunt wordt benaderd'. Ik wacht met veel belangstelling dat (haar?) boek af.

Literatuur

Robben, A. & Sluka, J. (2012). *Ethnographic fieldwork: An anthropological reader* (2nd ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.